

الرئیس چون اعتبار نامه ندارند قبول نمیشوند و ثانیاً شیخ غلامحسین انتخاب ایشان بقرعه شده و شعبه سیم تصدیق صحت انتخاب ایشان را نمی نماید ثالثاً آقای شیخ ابراهیم زنجانی چون اعتبار نامه ندارند و حیدر میرزا نیز اعتبارنامه ندارند و فاتح الملك و میرزا مرتضی قلیخان و فهیم الملك و میرزا احمد خان شیبانی فخر الممالک غفاری که فقط شکایات از ایشان رسیده چون محل اعتقاد نیست کمیسیون صحت انتخاب ایشان را تصدیق می نماید و لازم می داند درباره آنها از مجلس اخذ رای نموده تا در جلسات حاضر شده در آوری که مطرح میشود آراء خودشان را اظهار دارند .

و ثوق الدوله - اسامی آنها را بخوانید .

رئیس - رایورت را ثانیاً بخوانید (ذکاء الملك رایورت را ثانیاً قرائت کرد)

رئیس - اسامی آقایانی که در رایورت ذکر شده و کمیسیون رای مجلس را لازم دانسته خوانده میشود تا رای مجلس معلوم شود (در این وقت رای دستی در باره آقا میرزا مرتضی قلیخان و غفاری و شیبانی و فهیم الملك گرفته شد)

رئیس - درباره غفاری و شیبانی اکثریت نمی بینم و ثوق الدوله - در باره غفاری و شیبانی آراء متساویست .

ادیب التجار - در خصوص غفاری گفتند سن ایشان قابل نیست (گفته شد در رایورت که اسمی از سن ایشان برده نشده است)

حسنعلی خان - خیلی باید تشکر کنیم که در اول مجلس میخواهیم خودمان را قانونی کنیم و نکات قانونی را در نظر بگیریم و بنده خیلی خوشوقت می شوم که حکم عمومی باشد و بدون ملاحظه آن نکات قانونی را در نظر گرفته معمول و مجری داریم آن اشخاصیکه اعتبارنامه ندارند تکلیفشان معلوم است اما آن اشخاصیکه اعتبارنامه در دست دارند و بواسطه شکایات از آنها در کالتشان تشکیک شده است مجلس آنها را بوکالت می یزیرد همانطور که مرقوم شده بود خیلی صحیح است بنده عرض میکنم هنوز در مملکت ما آن اخلاقی را که باید پیدا کنیم یعنی مشروطیت واقعی را بفهمیم نفهمیده ایم افراد مردم هنوز ملتفت نشده اند باین معنی در همه جای دنیا چون عادت کرده اند و سالها است امتحانات کرده اند میدانند و اجرا داشته اند لدامیدانند که همیشه اقلیت تابع اکثریت است ولی در مملکت ما ممکن نیست شصصد نفر در باره یک نفر رای بدهند و صد نفر در باره دیگری رای بدهد آن صد نفر برای خودشان حق تصور میکنند و میخواهند رای آن ۶۰۰ نفر را متزلزل بنمایند و این را میدانم که در همه جای دنیا این حق ساقط است و هیچوقت اشخاصی که در باره کسی رای نمیدهند راضی نیستند با آنکه اقلیت دارند و ممکن است که از طرف این اشخاص همیشه شکایت بیاید پس شکایت آنها را نمیتوانیم مأخذ قرار بدهیم

و اما در باب سن سایر جاهاسن ثابت دارند چرا که احصائیه دارند و تمامی نفوس را میدانند و اسامی را در دفاتر حکومتی ثبت کرده اند و میدانند فلان کس چند سال دارد و اشخاصی که (۳۰) سال دارند کی ها هستند ولی در مملکت ما چطور میتوانیم بگوئیم فلانکس (۳۰) سال دارد یا فلانکس (۳۰) سال ندارد در حالتیکه اداره احصائیه نداریم و اسامی و تعیین سن در دفاتر دولتی ضبط نشده در اینصورت بعقیده بنده هنوز نمی

توانیم در این موضوع هیچ مذاکره کنیم و رای بدهیم حاجی محمد اسماعیل کاشف - در صورتی که باید منتظر شکایت قانونی شد فوراً مجلس نمیتواند در رد یا قبول آنها رای بدهد .

مقیم السلطنه - آن کمیسیون مخصوص در این باب تحقیق کرده اند اگر رد شده است بنده مانع نمیشوم اگر رد نشده است آن تکلیف دیگری خواهد بود .

سید حسین اردبیلی - اگر معلوم بشود که یکی از شرایط را فاقد بوده اند خود قانون رد میکنند و کیل الرعایا - عرض میکنم هر قسمی که قانون حکم کرد همان قسم درباره این و کلاه رفتار بفرمائید گویا نزدیکتر است بصلاح و سکوت آن اشخاصیکه شاکی هستند در باره این دو نفر راجع است باینکه گویا یک نوع نفوذی داشته اند در کاشان و از محل باید تحقیق بشود آنوقت هر کس بحق خودش خواهد رسید .

وزیرزاده - بنده عرض میکنم ما متأسفانه هیچ چیز نداریم دفتر و اداره احصائیه هم نداریم و اشخاصیکه مدعی میشوند سن این اشخاص از (۳۰) سال کمتر است نمیدانم بچه دلیل این ادعا را میکنند اگر فقط مطمئن بآن عریضه هستند که آمده است آن عریضه را کمیسیون مخصوص رسیدگی اعتبار نامه ها که تشکیل شده بود رسیدگی کردند رایورت آن در کمیسیون هم خوانده شد حالا در این باب اگر چیز دیگر مزید برود آن دو نفر دیگر میشود بیان کنند و در آخر عرض خود هم جداً این را میگویم و کلای ملت خوبست قائمه مسلکشان بر روی طرفداری و نوع خواهی باشد .

حاجی سید نصرالله - مطلب دوتا است یکی اینکه ما مکلف هستیم موافقت بانظامنامه را آحاد و کلا ادراک کنند این مسئله ممکن نیست دیگر اینکه وصول شکایتی نشده باشد و بروز مخالفت هم با نظامنامه نشده باشد یعنی صحت و کالتشان مسلم باشد آنهائیکه شکایت از آنها نرسیده بود کنار گذارده و آنهائیکه اعتبارنامه شان بانظامنامه موافقت نداشت راجع بکمیسیون نمودیم و آن کمیسیون نتیجه تحقیقات خود را رایورت کرده و بمجلس فرستاده است و در مجلس قرائت شد بعد چون در مجلس قرار شد مجدداً تحت رسیدگی برود کمیسینی منتخب نمودیم از کمیسیون های شش گانه از هر کمیسیون یک نفر که آن شش نفر رسیده گی نموده و رای خود را بدهند اینکه این رایورت که نوشته شده برای آن شش نفر است حالا رأییکه مجلس میدهد در واقع راجع باطمینان خودش بآن کمیسیون است و نتیجه است در باب رای آنها نه درباره آن و کلا والا فرض از رای این نیست که و کیل را برای هیرو کیل یاغیر و کیل را و کیل بنمائیم .

ابوالقاسم میرزا - آنچه شکایت بود گفته شد در خصوص قتل سن جواب گفتند تاریخ من روی مهر من کنده شده و از آن رو سن من کافی است اینرا نتوانستیم بپذیریم و در خصوص شکایاتی که از ولایات میرسد گفتیم تا یکماه دیگر بمجلس اظهار نمایند بعد از اظهار شکایات از روی آنها تکلیف معلوم میشود در صورتیکه در ظرف یکماه شکایات نرسید مجلس آنها را بوکالت می شناسد .

و کیل التجار - این مسئله قابل این همه

مذاکره نیست برای این که کمیسیون تکلیف ما را معین کرده است .

صنیع الدوله - اینکه نظامنامه نوشته میشود برای این است که تکلیف ما معین شود و در مواقع رفع محظورات و اشکالات را بنماید در نظامنامه بنویسد پس از انتخاب و کیل در آن محل تا یک هفته ممکن است اشخاصیکه از آن منتخب شکایت دارند شکایت خود را بنمایند و حالا هم که بدو افتتاح مجلس است و یکماه وقت از برای وصول شکایات هست پس حالا لازم است اینقدر در این باب مذاکره نشود و بهمینجا مذاکره را ختم کنیم .

(عموم تصدیق کردند و مطلب در اینجا ختم شد)
رئیس - چون یاره تلکرافات از ولایات رسیده لازم است از برای اطلاع آقایان قرائت شود (ذکاء الملك تلکرافات را مشعر بر تبریک از افتتاح بامضای ذیل قرائت کرد) (از یزد سردار جنگ) (از اصفهان عبدالحسین) (از ساوه حکومت) (از رشت سردار معتمد) (از بندر جز عطا الله) (از شیراز پیشکار مالیه و کیل الملك) (از ساری ابراهیم ابن عبدالله نوری) (از مازندران مجد الملك) (از تبریز ستارخان) (از کاشان انجمن ولایتی) (از اصفهان آقای نجفی وثقه الاسلام) (از نهاوند محمد حسن خان) (از رشت انجمن بلدی) رقعاً از اداره قرب وزارت جنگ رسیده بود که تلکراف مزالسلطان سردار محیی را لف کرده و فرستاده بودند قرائت شد)

رئیس - برای آقای معز الملك مصیبتی روی داده این است که این مختصر را نوشته اند (لایحه معز الملك قرائت شد)

رئیس - در باره حرکت ایشان چه میفرمائید؟

وزیرزاده - اگر چه وجود ایشان خیلی در مجلس برای ما لازم است لیکن پس از وقوع این مصیبت معلوم است ایشان هم مجبورند یک رسیدگی بامورات خود بنمایند و قانوناً مرخصی تا یک هفته با رئیس است و در مرخصی یک ماهه البته همقطاران محترم بایشان اجازه خواهند داد .

(در این موقع (قرآن) بزرگ را برای قسم خوردن و کلا باطاق آوردند یک مرتبه تمام حضار مجلس برخاستند بنهایت توقیر و احترام قرآن را زیارت کرده در بالای میزی که مقابل حجج اسلام گذارده شده بود گذاشتند بدو جناب رئیس حرکت نموده در جلو میز قرآن نشست و قرآنرا بوسیده و قسم نامه را که در قانون اساسی مقرر بوده قرائت نموده بالفاظ جلاله سوگند یاد کردند و سایر و کلابترتیب یک نفر از چپ یک نفر از طرف راست بر خاسته بترتیب رئیس قسم یاد کردند .

عده حاضر از و کلاه (۵۶) نفر علمائی که بجهت قسم دادن تشریف آورده بودند (آقای آقا سید عبدالله) (آقای آقا میرزا سید محمد) (آقای سید ربیع الله) (آقا سید علی آقا یزدی) (صدر العلماء) (حاجی شیخ مرتضی) (حاجی شیخ عبدالحسین وغیره) مجلس مقارن غروب ختم گردید

جلسه پنجم

مذاکرات یوم شنبه نهم ذی قعدة الحرام ۱۳۲۷
(مجلس دوساعت و نیم بغروب مانده سرآ منعقد شده و پس از یکساعت برای تنفس تمطیل شده و پس از یکربع در ساعت یک و ربع قبل از غروب علمائمانعقد شد) و خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملك قرائت کردند .

وحیدالملک - عرض میکنم عده و کلاه را که قسم یاد کرده اند این جا ذکر نشده است گویا در روزنامه جات هم یکی دو اشتباه شده است خوبست اسامی آنها ذکر شود .

معاضدالملک - (۵۶) نفر در اول ذکر شده است و اشتباهی که قسم خورده اند همین (۵۶) نفرند .

رئیس - موضوع مذاکرات امروز اولاً انتخاب نایب السلطنه است بعد تلگراف انجمن ولایتی زنجان ولایحه انجمن زردشتیان تهران است معلوم آقایان هست بعد از آنکه محمدعلی میرزا بسفارت روس در زرگنده در تحت حمایت دولتین روس وانگلیس رفت بملاحظه اینکه سلطنت و دیهه ایست که از جانب ملت تفویض بیک شخص میشود همانطور میتواند پس بگیرد و در آن موقع در اینجا مجلس عالی منعقد شد مرکب از تمام طبقات علماء اعیان شاهزادگان وغیره و در آن مجلس عالی محمدعلی میرزا از سلطنت خلع شده بمناسبت اینکه ولایت عهد سلطان احمد میرزا مسلم بود اعلیحضرت سلطان احمد شاه شدند و سلطنت ایران از طرف آن هیئت که در حقیقت نمایندگان ملت بودند بنابر ماده (۳۶) قانون اساسی همینکه پادشاه مملکت بحدود رسیده زمام امور مملکت سپرده

میشود بنایب السلطنه که از طرف مجلسین منتخب میشود بنابر آن در تحت رأی مجلس عالی نیابت سلطنت باقای عضدالملک مفوض شد و قید شد که نیابت سلطنت ایشان موقتی است تا اینکه مجلس شورایی ملی افتتاح شود و نیابت سلطنت را قانوناً معین نماید و آن روز غیر این ممکن نبود ترتیبی در کار داد و بنابر اصل ۴۸ از قانون اساسی در قیاب مجلس سنا رأی مجلس شورایی ملی معتنی و معتبر است در اینموقع لازم میدانم چند کلمه مطرح مذاکره نمایم گر چه مطلب بقدری روشن و واضح است که محتاج بییان نیست آقای عضدالملک از اول عمر تا اکنون میتوان گفت از آن اشخاص هستند که خود را بدستوری و پاک دامنی معرفی کرده اند بطوریکه تمام اهل ایران از مراتب کمالات ایشان خوب اطلاع دارند این بود که همان روز تمامی انظار مخصوصاً راجع بایشان شد و حالا ورقه رأی توزیع میشود در باب انتخاب ایشان بنایب السلطنه مملکت ناچه رأی داده شود .

(ورقه رأی توزیع شد)

ادیبالتجار - رسمیت مجلس در صورتی است که شصت و یک نفر و کلاً حاضر باشند حالا عده و کلاً کافیست .

تقی زاده - لازم نیست شصت و یک نفر و کیلی که در مجلس حاضرند ثابت الوکاله باشند همینکه تلگراف در باره وکیل وزارت داخله رسید در مجلس حاضر شده رای خود را میدهد (در اینموقع اصل ۳۵ و ۳۸ و ۷۷ قانون اساسی قرائت شد) .

ذکاءالملک - عده حضار ۵۴ نفر اکثریت نام ۱۲۸ است (رای گرفته شد آقای عضدالملک با پنجاه و یک رأی منتخب شدند یک رأی در حق آقای ناصرالملک یک ورقه سفید یک رأی هم در حق آقای صنیع الدوله داده شد عموم و کلاً تبریک گفتند رئیس حاصل رأی را اعلان کردند) .

رئیس - برای تبلیغ رای مجلس شورای ملی باید هیئتی از مجلس منتخب شده برون درای مجلس

را تبلیغ نمایند بمقیده بنده شش نفر کافیست .

وکیل الرعایا - شش نفر از طبقات شش گانه باید بروند (گفته شد طبقات ششگانه منسوخ شد)

وکیل الرعایا - بنده عرض کردم از طبقات شش گانه باید بروند فرمودند منسوخ شده است بنده تصور میکنم آن قانون در تکمیل است نه در نسخ هیئتی که میروند از طبقات ششگانه باید بروند

تقی زاده - طبقات ششگانه در مجلس نیست **رئیس** - ورقه رأی بدهید شش نفر را برای تبلیغ رأی انتخاب نمایند .

تقی زاده - خود رئیس باید انتخاب نمایند .

رئیس - من این اشخاص را انتخاب کرده ام آقای حاج سید نصرالله - آقای تقی زاده - آقای صنیع الدوله - آقای مشیرالدوله - آقای وثوق الدوله آقای ممتازالدوله .

(در اینوقت تلگرافی از تربت و لایحه از انجمن زردشتیان مبنی بر تبریک افتتاح قرائت شد ایضاً تلگرافی از انجمن موقتی زنجان مشعر بر تبریک افتتاح و تشکر از اقدامات سردار بهادر و مسیو یفرم و امنیت زنجان و فرار آخوند ملا قربانعلی و اشرار و استعدای دستگیری آخوند و تمییداد و مجازات اشرار قرائت شد) .

پس از آن آقای رئیس شرحی در باب تشکیل مجلس دوشنبه هشتم ذی القعدة برای تصفیه امور راجعه بخلع محمدعلی میرزا و اساسه سلطنتی و متحصنین سفارتخانهها مذاکره فرمودند و در این موقع راپورت مجلس مزبوره قرائت شد مشعر بود بر اینکه شعبه که برای این کار معین شده نظر با افتتاح مجلس تعطیل شده و آقای نواب که رئیس شعبه مزبور بودند اظهار داشتند نظریوکالتی که دارم نمی توانم مشغول این کار بشوم جواب داده شد و کیل میتواند مصدر اینگونه امور بشود بملازه وزیر امور خارجه اظهار داشتند چون سالها است با آقای نواب اعتماد دارم اطمینان ندارم دیگری متصدی این امر بشود علیهذا باید همانطور که رئیس این شعبه بوده اند باشند و بترتیبی که هیئت مدیره دستور العمل داده رفتار نموده و مشغول کار باشند

اسامی اعضاء مجلس مزبور بقرار ذیل است

آقای علاء السلطنه - آقای مستشار الدوله -

آقای حاج سید محمد - آقای مشار السلطنه -

آقای عمیدالحکما - آقای صدیق حضرت - آقای نواب - آقای حاج محمد باقر آقا

وکیلالتجار - بنده دو مطلب دارم اولاً اینکه چون در این کمیسیون از طرف وزارت مالیه کسی نیست خوبست یک نفر از وزارت مالیه بخواهند که با حضور او اقدامات بشود چون راجع اساسه سلطنتی است دیگر آنکه خوب است هر چند روز یکمرتبه راپورتنی از اقدامات خودشان بمجلس بدهند چنانچه معذور نداشته باشد در مجلس علنی والا در مجلس سری قرائت شود که آقایان و کلاً از نتیجه زحمات آنها مطلع باشند .

وحیدالملک - بنده میخواستم عرض کنم ماها که در کمیسیون عالی بودیم بخوبی از اقدامات ایشان مسیوق هستیم که چه اقدامات از اول تا بحال نموده و تمام اقدامات و زحمات ایشان ضبط است و خوبست همان قسم که گفته شد نوشته شده چاپ شود از برای اطلاع عموم که مان میکنم خیلی فواید

خواهد داشت

رئیس - فردا مجلس دو ساعت قبل از غروب منعقد خواهد شد .

(در این موقع مجلس ختم شد)

خلاصه جلسه ششم

مذاکرات مجلس شورای ملی مورخه روز چهارشنبه دهم ذی القعدة ۱۳۲۷

مجلس یکساعت و نیم بغروب مانده با حضور پنجاه و دو نفر علناً تشکیل شد صورت جلسه روز قبل را معاضد الملک قرائت نمود بعد رئیس شرحی در خصوص هیئت مأموره از طرف مجلس برای ابلاغ نیابت سلطنت و اظهارات جوابیه حضرت اقدس آقای نایب السلطنه دامت عظمة که همه دال بر همراهی و مساعدت با اساس مقدس مشروطیت و موقفیت انجام این عهد بزرگ بود بیان نمودند آنگاه شرح مبسوطی تشکر از زحمات آیات الله نجف اشرف و خدمات عموم مجاهدین و احراری که در خارجه و داخله این مدت نسبت با اساس مقدس مشروطیت بجای آورده و از بذل مال و جان دریغ نکرده عنوان نمودند آقای تقی زاده نطق مفصلی تذکر نسبت بشهدای راه حریت و استقلال مملکت بیان نمودند بعد بترتیب ذیل آقایان مفصله الاسلامی باشاره رئیس متناوباً و شروع بنطق نمودند حاج سید نصرالله نسبت به حضرات آیات الله و حجج اسلام معاضد الملک در تأیید نطق حاج سید نصرالله آقای وثوق الدوله در ذکر غیرت مندان آذربایجان و آقایان سردار و سالار ملی شرحی تقریر داشتند ممتاز الدوله در تشکر از زحمات آقایان سپه دار اعظم و سردار اسعد و عموم رؤسای مجاهدین و امرای ایل بختیاری نطق بیان داشتند میرزا مرتضی قلیخان و میرزا ابراهیم خان در تأیید این نطق شرحی اظهار داشتند وکیلالتجار شرحی از زحمات اردوهای که بالفعل در صفحات اردبیل و آستارا و زنجان در تحت ریاست رؤسای خود مشغول خدمت هستند عنوان نمودند آقای مشیرالدوله شرحی تشکر از هیئت های اروپا و نمایندگان و مأمورین خارجه مقیم ایران بیان داشتند آقای تقی زاده این نطق را به بیاناتی تأیید کردند شاهزاده اسدالله میرزا شرحی تشکر از زحمات و کلا وغیره کلا و کمیسیون فوق العاده و عالی هیئت مدیره اظهار نمودند آقا سید حسین اردبیلی ذکری از زحمات انجمن سمادت ایرانیان اسلامبول و بعضی از جراید خیر خواه ایران خصوصاً جریده جبل المتین کلکته تقریر داشتند ادیبالتجار شرحی از تشکر مساعدهت های ایرانیان مقیم قفقاز خاصه بادکوبه و اهالی قزوین بیان نمودند وزیر زاده شرحی تشکر از زحمات عموم حامیان آزادی و ترقی خواهان ملت عنوان نمودند و شاهزاده لسان الحکما در تأیید این مقال شرحی منطلق داشتند در سه فقره از تشکرات مذکوره که یکی راجع به حضرات آیات الله آقای خراسانی و آقای مازندرانی و دیگری با آقایان سردار و سالار ملی و سومی با آقایان سپه دار اعظم و سردار اسعد بود از وکلای گرام رأی گرفته و مجلس بربیک يك لوايح مذکوره متفقاً رأی داد نیم ساعت از شب گذشته مجلس ختم شد و جلسه آتی از طرف رئیس بروز پنجشنبه دو ساعت بغروب مانده اعلام شد که حضرت اقدس آقای نایب السلطنه برای ذکر قسم بمجلس تشریف میآورند و پس از ذکر قسم در انتخاب اعضاء کمیسیون پنجگانه شروع خواهد شد .